

Грешко Р.І.

к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Харабара В.І.

к. в. н., професор кафедри керівництва військами (силами) в мирний час
Національний університет оборони України

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ ТА ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ДОМОГОСПОДАРСТВА

Війна в Україні спричинила серйозні економічні потрясіння, які негативно вплинули на фінансову безпеку домогосподарств. Багато людей втратили роботу, доходи та заощадження, а також зіткнулися з зростанням цін та інфляцією. Це призвело до значного скорочення економічної активності в Україні, що спричинило падіння доходів домогосподарств. За оцінками Світового банку, ВВП України в 2022 році скоротився на 45%. Багато підприємств були змушені закритися або скоротити виробництво через війну, що призвело до зростання безробіття. За даними Державної служби зайнятості України, рівень безробіття в країні у травні 2023 року становив 28,3%. Війна також спричинила зростання інфляції, що знецінює заощадження домогосподарств та робить базові товари та послуги менш доступними. У грудні 2023 року рівень інфляції в Україні становив 26,6%. Зниження доходів, зростання безробіття та інфляції призвели до значного зростання бідності в Україні. За оцінками Світового банку, у 2022 році майже 20 мільйонів українців опинилися за межею бідності.

Тому, ми вважаємо, що фінансова безпека домогосподарств передбачає наявність достатнього доходу або активів для покриття повсякденних витрат і надзвичайних ситуацій, здатність поглинати фінансові шоки без значної шкоди для рівня життя домогосподарства, а також здатність задовольняти майбутні фінансові потреби, включаючи вихід на пенсію та довгострокове медичне обслуговування. Йдеться не лише про накопичення багатства, а й про управління та зменшення

ризиків, пов'язаних з коливаннями доходів, витратами на охорону здоров'я, волатильністю ринку та непередбачуваними фінансовими потребами [1, с.6].

Важливість цієї концепції полягає в її наслідках як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівнях. На мікроекономічному рівні економічно безпечні домогосподарства менш схильні до шкідливої поведінки та здатні приймати кращі рішення в довгостроковій перспективі, сприяючи загальному добробуту та соціальній стабільності. З макроекономічної точки зору домогосподарства з високою фінансовою безпекою сприяють економічній стабільності та загальному економічному зростанню. Є багато факторів, які впливають на фінансову безпеку домогосподарства. За характером виникнення чинники поділяють на суб'єктивні та об'єктивні.

Суб'єктивні фактори - це фактори, на які домогосподарство може впливати. Це включає економічну автономію домогосподарств, яка визначає їх здатність приймати самостійні фінансові рішення. Психологічні особливості домогосподарств мають значний вплив на їх економічну поведінку та толерантність до ризику. Спосіб життя домогосподарств, включаючи звички витратити гроші та моделі споживання, також може бути джерелом ризику. До суб'єктивних факторів належать, наприклад, мотивація та передбачливість фінансових рішень, рівень економічної активності та грамотності членів домогосподарства.

З іншого боку, об'єктивні чинники знаходяться за межами домогосподарства і часто не можуть безпосередньо контролюватися домогосподарством. До них належать зміни на ринку праці, які впливають на здатність домогосподарств отримувати дохід та соціально-економічне середовище, в якому вони працюють.

Класифікація факторів, що впливають на фінансову безпеку домогосподарств та загрожують їй, охоплює також організаційні, інституційні, політичні, економічні, соціальні, демографічні та технологічні аспекти, кожен з яких діє на різних рівнях впливу [3, с.5].

На мікрорівні фактори стосуються фінансово-економічної діяльності окремих домогосподарств та економічних одиниць, якими вони володіють або члени яких працюють. Цей рівень відображає пряму та безпосередню економічну взаємодію домогосподарств і підкреслює важливість управління особистими фінансами та підприємницькою діяльністю. Мезорівень фіксує фінансові та економічні умови регіону чи галузі, в якій працює домогосподарство. Це являє собою проміжну ситуацію, в якій існує домогосподарство, пов'язуючи його безпосереднє економічне середовище з ширшими економічними умовами. На макрорівні фактори охоплюють економічну ситуацію нації в цілому, включаючи загальні тенденції економіки, фінансову політику держави, торгівельні відносини з іншими країнами та інші глобальні аспекти. Цей рівень визначає загальний контекст, в якому функціонують домогосподарства на мезорівні, і впливає на їхню економічну поведінку. Макроекономічні фактори можуть включати такі аспекти, як зміни в рівні безробіття, інфляції, валютного курсу, фіскальної політики та інші, які мають великий вплив на економічну діяльність домогосподарств. На вищому рівні важливим чинником є соціально-економічний прогрес країни. Мегарівень включає міжнародні обміни, такі як співпраця уряду з іншими країнами та міжнародними фінансовими установами. Національна економіка повинна бути відкритою для зовнішніх впливів, щоб забезпечити стабільність та зростання. Такий підхід сприяє розвитку торгівлі, залученню іноземних інвестицій та обміну технологіями. Важливо також підтримувати партнерські відносини з іншими країнами для спільного розвитку та досягнення спільних цілей.

Що стосується принципів фінансової безпеки домогосподарств, то вони передбачають поєднання стабільності доходів, інвестицій, страхування та управління боргом. Досягнення балансу між цими елементами є необхідним. Достатній дохід забезпечує буфер на випадок короткострокових потрясінь, тоді як інвестиції сприяють довгостроковому фінансовому зростанню [2, с.148].

Страховання необхідне для захисту від несподіваних втрат, а розумне управління боргом може гарантувати, що ваші зобов'язання не перевищуватимуть ваші активи. Принципи фінансової безпеки домогосподарств базуються на кількох ключових фінансових практиках і стратегіях: стабільність доходу та диверсифікація; ефективне бюджетування та контроль витрат; надзвичайні заощадження та різні короткострокові цілі; цей фонд забезпечує фінансовий буфер у разі несподіваних витрат, таких як невідкладна медична допомога, ремонт будинку або раптова втрата доходу; довгострокові інвестиції та створення добробуту; домогосподарствам важливо орієнтуватися на довгострокову перспективу та зосередитися на створенні диверсифікованого інвестиційного портфеля, який збалансовує ризик і прибутковість відповідно до життєвого етапу та економічних цілей; управління ризиками через страхування; домогосподарства повинні прагнути до здорового співвідношення боргу до доходу, де зобов'язання з обслуговування боргу не обмежують їх здатність заощаджувати та інвестувати для досягнення майбутніх цілей; планування виходу на пенсію та довгострокових потреб розвивати фінансову грамотність та фінансову обізнаність.

Отже, концепція фінансової безпеки домогосподарства включає: достатній дохід або активи для покриття щоденних витрат і надзвичайних ситуацій, здатність подолати фінансові потрясіння без суттєвого погіршення рівня життя, виходу на пенсію та здатність задовольнити майбутні фінансові потреби, включаючи довготривале проживання та медичне страхування. Фінансова безпека також передбачає належне управління боргами та здатність забезпечити освіту для себе та своїх дітей. Крім того, важливо мати резервні фінансові ресурси для непередбачуваних витрат і екстрених ситуацій. Всі ці аспекти сприяють стабільності та впевненості в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Зварич М. С. Концептуальні засади забезпечення фінансової безпеки домогосподарств. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки*. 2019. С.1-11.
2. Полторак А. С., Паламарчук В. Ю. Моніторинг стану фінансової безпеки домогосподарств та його впливу на рівень фінансової безпеки України. *Вісник економічної науки України*. 2020. №2 (39). С.145-151.
3. Потрапелюк М. Специфіка забезпечення фінансової безпеки домогосподарств у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2022. №42. С.1-6.

Іваницький М.Г.

к.в.н., доцент, професор кафедри військової підготовки
Державний податковий університет

Ярема В.В.

завідувач кафедри військової підготовки
Державний податковий університет

Харабара В.І.

к. в. н., професор кафедри керівництва військами (силами) в мирний час
Національний університет оборони України

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОБОРОННОГО ПЛАНУВАННЯ

У ДЕРЖАВАХ-ЧЛЕНАХ НАТО

*Війна – це питання не стільки
зброї, скільки витрат, завдяки
яким зброя може прислужитись
(Фуکیدід)*

Ведення російською федерацією неоголошеної війни проти України на сьогодні свідчить про необхідність застосування передового досвіду держав-членів НАТО в питаннях оборонних закупівель як основи обороноздатності держави.

Перемога над ворогом силами оборони, і перш за все Збройними Силами України як їх складової, потребує постійної закупівлі новітніх та модернізованих зразків озброєння і військової техніки всіх видів (засобів протиповітряної оборони, ракетних військ і артилерії, безпілотних літальних